

İğdir İlinde Kayısı Üretimi ve Pazarlaması

Yakup Erdal ERTÜRK¹, Köksal KARADAŞ¹, Mustafa Kenan GEÇER²

¹İğdir Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü/İğdir

²İğdir Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü/İğdir
erdal.erturk@igdir.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Özet

İğdir ilinde 2015 yılı verileriyle yaklaşık 27.126 da alanda 211.390 adet meyve veren ağaçta toplam 37.544 ton kayısı üretilmektedir. Dekara verimi 178 kg'dır. Türkiye'de üretilen toplam kayısı miktarının yaklaşık %2'si İğdir'da üretilmektedir. İğdir'da yetiştirilen kayısıların %85'lik kısmını Şalak, geriye kalan %15'lik kısmını ise Ordubat, Teberze ve Teyvent (Ağerik) çeşitleri oluşturmaktadır. Çiftçi kayıt sistemi verilerine göre yaklaşık 650 tarım işletmesinde kayısı üretimi yapılmaktadır. İşletmeler ürettikleri kayısıyı büyük oranda tüccara, komisyoncuya, meyve suyu fabrikasına ya da şehir içinde perakende satmakta, ya da taze ve kuru olarak aile içinde tüketmektedirler. Bu çalışmada İğdir ilinde kayısı pazarlama bileşenlerinin (ürün, fiyat, dağıtım ve tutundurma) yapısı incelenmiş, değerlendirmelerde bulunulmuştur. Buna göre İğdir İlinde kayısı üretimi olumsuz iklim şartları ve pazarlama problemlerinden dolayı azalmıştır. Üreticilerin pazarlama kooperatifi kurmaları ve ürünlerine sigorta yaptırımları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: İğdir, kayısı pazarlaması, pazarlama bileşenleri, kayısı yetiştiriciliği

Production and Marketing of Apricot in İğdir Province

Abstract

According to data of 2015, 37.544 tons of apricot are produced from 211.390 fruit bearing trees in an area of approximately 27.126 da in the province of İğdir. Yield per decare is 178 kg. About 2% of total amount of apricot produced in Turkey is produced in İğdir. 85% of apricots cultivated in İğdir is Şalak (Apricot) cultivar, the remaining 15% consists of Ordubat, Teberze, and Teyvent (Ağerik) cultivars. According to data of farmer registration system, apricot is produced in about 650 agricultural enterprises. Enterprises substantially sell their apricot to trader, middleman, fruit juice factory, or retail them in the city, or consume them in their families domestically as fresh and dried. In this study, the structure of marketing components (product, price, distribution, and promotion) of apricot in the province of İğdir were examined and evaluated. Apricot production in İğdir province has decreased due to unfavorable climatic conditions and marketing problems. It can be recommended that the producers establish a cooperative for marketing the produce and insure their products.

Keywords: İğdir, apricot cultivation, apricot marketing and components of marketing

1. Giriş

Kayısı (*Prunus armeniaca* L.), dünya üzerinde ve Türkiye'de yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan, taze ve kurutmalık olarak tüketimi olan bir meyvedir (Yarılgaç ve Kazankaya, 2002). Bilimsel adına (*Prunus armeniaca* L. veya *Armeniaca vulgaris* Lam.) bakılarak başlangıçta anavatanının Ermenistan olduğu zannedilen kayısının, daha sonra yapılan araştırmalarda yayılma alanının Orta Asya'dan Batı Çin'e kadar uzandığı ortaya konmuştur. Kayısı, Büyük İskender'in Asya Seferleri sırasında (M.Ö.330-323) İran ve Kafkaslar üzerinden Ana-

dolu'ya getirilmiştir (Sobutay, 2003). Yeryüzünde çok farklı iklim şartlarında yetişebilmektedir. Bugün Sibirya'nın çok soğuk, Kuzey Afrika'nın subtropik, Orta Asya'nın çöl, Japonya ve Doğu Çin'in ise nemli alanlarında yetiştirilen birçok kayısı çeşidi bulunmaktadır (Asma, 2000).

Kayısı, rengi tadı ve aroması bakımından hoş giden ve aranan meyve çeşitlerinden biridir. Kayısı, yüksek miktarda şeker, nişasta, protein, pektin, vitaminler, organik ve inorganik maddeler içerir. 200-250 gr kayısı diyeti yeteri kadar yağ içeriyorsa günlük A vitamini

Çizelge 1. Iğdır ilinde Kayısı üretimi 2006-2015 (TÜİK,2016a)
Table 1. Apricot production in Iğdir 2006-2016 (TL/Kg)

Yıl	Toplu meyveliklerin alanı (dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ortalama verim (kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
2006	15.150	15.723	125	125.700	35.432	161.132
2007	15.170	9.426	75	126.100	35.700	161.800
2008	9.418	14.085	112	126.250	36.050	162.300
2009	9.518	17.782	133	134.010	29.700	163.710
2010	15.955	9.222	69	133.500	30.400	163.900
2011	16.652	12.063	89	134.820	30.900	165.720
2012	18.572	17.755	117	151.440	39.880	191.320
2013	18.822	20.342	132	154.040	38.880	192.920
2014	19.786		0	155.390	219.080	374.470
2015	27.126	37.544	178	211.390	61.150	272.540

ihtiyacının 1/3'ünü karşılar. Minerallerden potasyum ve vitaminlerden A vitamininin öncülü olan β -karoten yönünden zengindir (Güner, 1998). İnsan sağlığı açısından sayılamayacak kadar fazla yararları olan kayısının taze olarak tüketiminin yanı sıra değişik kullanım şekilleri vardır. Sofralık, kurutmalık, konservelik, dondurularak ve endüstriyel olarak farklı şekillerde değerlendirilmekte olup vitamin, mineral madde ve lif içeriği bakımından beslenme ve dolayısıyla sağlık açısından önem taşımaktadır (Özdoğru vd., 2015).

Kayısı çok çeşitli şekillerde değerlendirilebilmektedir. Az işlenmiş kayısı, dondurulmuş kayısı, kayısı konservesi, kayısı pulpu, kayısı nektarı, kayısılu içecekler, kayısılu pulp konsantresi, reçel, marmelat, jöle ve krema, yeşil kayısı turşusu, kuru kayısı, toz kayısı, kıyılmış, küp doğranmış kuru kayısı, ekstrüzyon kayısı mamulleri, kayısı şekerlemeleri, kayısı ekstraktı ve esansı, kayısı likörü, kayısı jelatin mamulleri, kayısılu pasta, kek, bar vb. mamuller ve kayısı brendisi bu değerlendirmelerden başlıcalarıdır (Asma, 2000; Filiz, 2005). Ayrıca kayısının acı çekirdeği ilaç ve kozmetik sanayinde, tatlı çekirdek ise gıda sanayinde kullanılmaktadır. İç çekirdeği ise badem yağı, benzalhit, furfural, aktif karbon, amigdalin ve hidrosiyonik asit yapısında kullanılmaktadır. Kayısı çekirdeği kabuklarının biyoyakıt ve biyogaz üretiminde de oldukça başarılı bir şekilde kullanılabilirliği gösterilmiştir (Gezer vd., 2009). Türkiye'deki kayısı çeşitlerinin kuru madde oranının yüksek olması, hasat dönemi iklim şartlarının doğal kurumaya uygun olması ve taze meyve muhafaza yöntemlerinin yeterince uygun olmaması gibi sebeplerle üretilen kayısının büyük çoğunluğu kurutulularak değerlendirilmektedir (Sarıbaş, 2012). Dünyada üretilen taze kayısının ancak %10-15'i kurutulularak değerlendirilirken, bu oran Türkiye'de yaklaşık %80'dir (Ünal, 2010).

Dünya kayısı üretiminde önemli bir noktada bulunan Türkiye, kayısının sekonder orijin merkezi olmasına rağmen, kültürünün çok eski zamanlara dayanması bakımından, gerek çeşit zenginliği ve gerekse üretim miktarı ile dünyada tartışılmaz konumdadır (Asma, 2000). Türkiye 2013 yılı FAO verilerine göre, kayısı yetiştiriciliğinde 811.609 tonluk üretimiyle 4.11 milyon ton olan dünya üretiminin %19.74'ünü gerçekleştirerek birinci sırada yer almaktadır. Türkiye'yi İran 457 bin ton (%11.12), Özbekistan 430 bin ton (%10.46) Cezayir 319.7 bin ton (%7.78) ve İtalya 198 bin ton (%4.82) takip etmektedir (FAO, 2016). TÜİK verilerine göre 2015 yılında Kayısı yetiştiriciliği yapılan meyveliklerin toplam alanı 1.2 milyon da iken, bu alandan 680 bin üretim gerçekleştirilmiştir. Ağaç başına ortalama verim 44 kg olarak elde edilmiştir (TÜİK, 2016a).

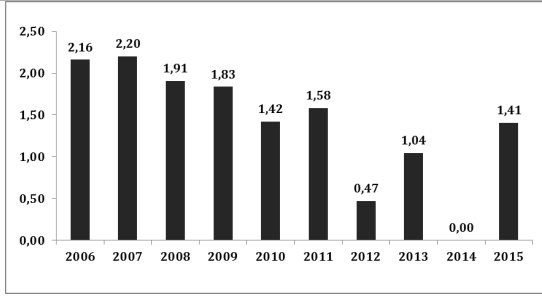
2015 yılı TÜİK verilerine göre Malatya 336 bin tonluk üretimiyle Türkiye'de üretilen kayısının %49.41'ini tek başına üretmektedir. Bunu sırasıyla; Mersin (%15.87), Kahramanmaraş (%11.83), Iğdır (%5.52), Antalya (%3.07), Elazığ (%2.71), Kars (%1.02) ve Hatay (%0.99) takip etmektedir (TÜİK, 2016a).

Bu sekiz il Türkiye üretiminin %90.41'ini gerçekleştirilmektedir. Toplam üretimin %73'ü Hacıhaliloğlu, %17'si Kabaası ve geri kalanı Soğanlı, Hasanbey, Çataloğlu ve yabancı kayısı (zerdali) türleridir (Güçlü vd., 2006).

Bu çalışma ile Iğdır ilinde kayısı üretimi ve pazarlamasının ikincil veriler kullanılarak mevcut durumunun incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Iğdır İlinde Kayısı Üretimi

Doğu Anadolu Bölgesinin en verimli ovalarından birisine sahip olan ve tarım potansiyeli yüksek olan Iğdır ili

Şekil 1. 2006-2016 yılları arasında İğdır ilinde çiftçi eline geçen ortalama kayısı fiyatları (TL/Kg)
Figure 1. Apricot prices farmers in Iğdır receive between 2006-2016 (TL/Kg)

707.117 da tarım arazisine sahiptir. 2015 yılı verilerine göre bu tarım alanlarının 38.378 da'nını nadas alanı (% 5.43) oluşturmaktadır. İğdır ilinde işlenebilir tarım alanlarının yaklaşık 564.437 da (%79.82) gibi büyük bir bölümünde tarla bitkileri yetiştiriciliği yapılmaktadır. İlde ayrıca 52.596 da alanda meyve yetiştiriciliği (% 7.44) ve 51.706 da alanda sebze yetiştiriciliği (%7.31) yapılmaktadır (TÜİK, 2016a).

Doğu Anadolu Bölgesinin en doğusunda Erzurum-Kars bölümünde bulunan İğdır ili 39° 38' - 44° 03' kuzey enlemleri ile 44° 49' - 45° 31' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İğdır ili 814.578 km²'lik Türkiye topraklarının 3.588 km²'sine sahip olup; ülke topraklarının %0.44'ünü kaplamaktadır. İlin Kuzey ve kuzeydoğu sınırını Aras nehri ve bu nehrin yatağı boyunca geçen Ermenistan sınırı teşkil etmektedir. Doğusunda Azerbaycan'ın Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve güneydoğusunda İran sınırı yer almaktadır. Güneyinde Ağrı ili (Doğubayazıt ve Taşlıçay ilçeleri) ve kuzeybatısında Kars ili yer almaktadır. İl doğudan batıya Tuzluca, Merkez, Karakoyunlu ve Aralık ilçelerinden oluşmaktadır (Tutar vd., 2013; Kibar vd., 2014).

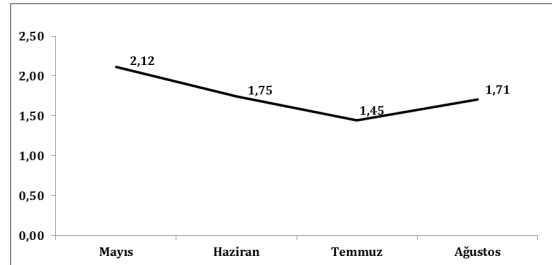
İğdır ilinin büyük bir bölümünü kapsayan İğdır Ovası Doğu Anadolu Bölgesinin mikroklima özelliği gösteren en alçak ve yüzölçümü en geniş olan ovalarından biridir. Aras nehri boyunca doğu-batı doğrultusunda uzanan İğdır Ovası; Batı İğdır Ovası, Doğu İğdır Ovası ve Dil Ovası'ndan oluşmakta olup, 902 km'lik bir alana sahiptir. Deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 850 m'dir. İğdır ili tamamen Aras Nehri'nin havzası içerisinde bulunmaktadır. İl sınırları içerisinde Aras Nehri'ne katılan önemli akarsular batıda Gaziler Çayı, Buruksu Çayı, doğuda ise Aşağı ve Orta Karasu çaylarıdır. Tuzluca çevresinde Bazaltik ve kahverengi topraklar geniş yayılış alanına sahipken, İğdır Ovası'nda alüvyal topraklar, Doğu İğdır Ovası ve Dil Ovası'nda tuzlu topraklar hâkimdir (Tutar vd., 2013; Kibar vd., 2014).

İğdır ili çevresindeki yüksek alanlardan tamamen farklı olarak yarı kurak ve karasal bir iklime sahiptir. Bu farklılıklar sıcaklığın yüksek ve yağışların az oluşundan

kaynaklanmaktadır. Aralık, Ocak ve Şubat aylarının sıcaklık ortalamasının fazla düşük olmaması nedeniyle kış mevsimi diğer Doğu Anadolu Bölgesi illerine göre fazla soğuk geçmemektedir. Bölgenin en önemli bitkisel üretim alanlarından biri olan İğdır ovasının mikroklima özelliğinden dolayı turuncğiller hariç hemen hemen tüm tarla ve bahçe bitkileri ürünleri yetiştirilebilmektedir (Kibar vd., 2014).

Aras vadisi boyunca İğdır, Kağızman ve Tuzluca'yı içine alan bölgede önemli miktarda kayısı üretimi yapılmaktadır. İğdır'daki kayısı ağacı varlığının %85'ini Şalak, geriye kalan %15'lik kısmını Ordubat, Teberze ve Teyvent (Ağerik) çeşitleri oluşturmaktadır (Kaya vd., 2013). Bölgede, Mut (İçel) ilçesinde yetiştirilen kayısı-lardan sonra Haziran ayının son haftasında olgunlaşan Şalak çeşidi büyük çoğunluğu sofralık olarak tüketilmekte veya büyük tüketim merkezlerine gönderilmektedir. Çeşit önce Aras vadisinde, sonra İğdır ve Tuzluca'da, en son ise Kağızman'da hasat edilmektedir (Batmaz, 2005).

İğdır ilinde 2015 yılında il genelinde tesis edilmiş olan 27 bin da toplu meyvelik alanında bulunan 211.4 bin adet meyve veren yaştaki kayısı ağacından 37.5 bin ton kayısı elde edilmiştir. Ağaç başına ortalama verim 178 kg olarak gerçekleşmiştir. Çizelge 1'de verilen veriler yıllar itibarıyla incelendiğinde il genelinde bulunan toplu meyvelik alanlarının 2006 yılına göre 2015 yılında %79.04 arttığı, buna bağlı olarak üretimin verimdeki %42.4'lük artışa bağlı olarak, %138.78 arttığı

Şekil 2. 2006-2015 yılları arasında İğdır İlinde aylara göre çiftçi eline geçen ortalama kayısı fiyatları (TL/Kg)
Figure 2. Monthly average apricot prices farmers in Iğdır receive between 2006-2015 (TL/Kg)

görülmektedir. İlde tesis edilmiş meyveliklerdeki toplam ağaç sayısı 272.5 bin adettir. Bu ağaçların % 77.56'sı meyve veren yaştadır (Çizelge 1). Kayısı üretimindeki önemli sorun bazı yıllar yörede yaşanan ilkbahar son donlarıdır. Bu durum yıldan yıla üretim miktarındaki dalgalanmalara sebep olmaktadır. Ayrıca 2014 yılında yaşanan dolu felaketi sebebiyle hiç ürün alınamamıştır.

İğdır ilinde kayısı üretiminin ilçelere göre dağılımına bakıldığında, TÜİK 2015 yılı verilerine göre merkez ilçeye bağlı köyler 13 bin da arazide kurulu toplu meyvelikleri ile il genelindeki toplu meyvelik alanlarının %

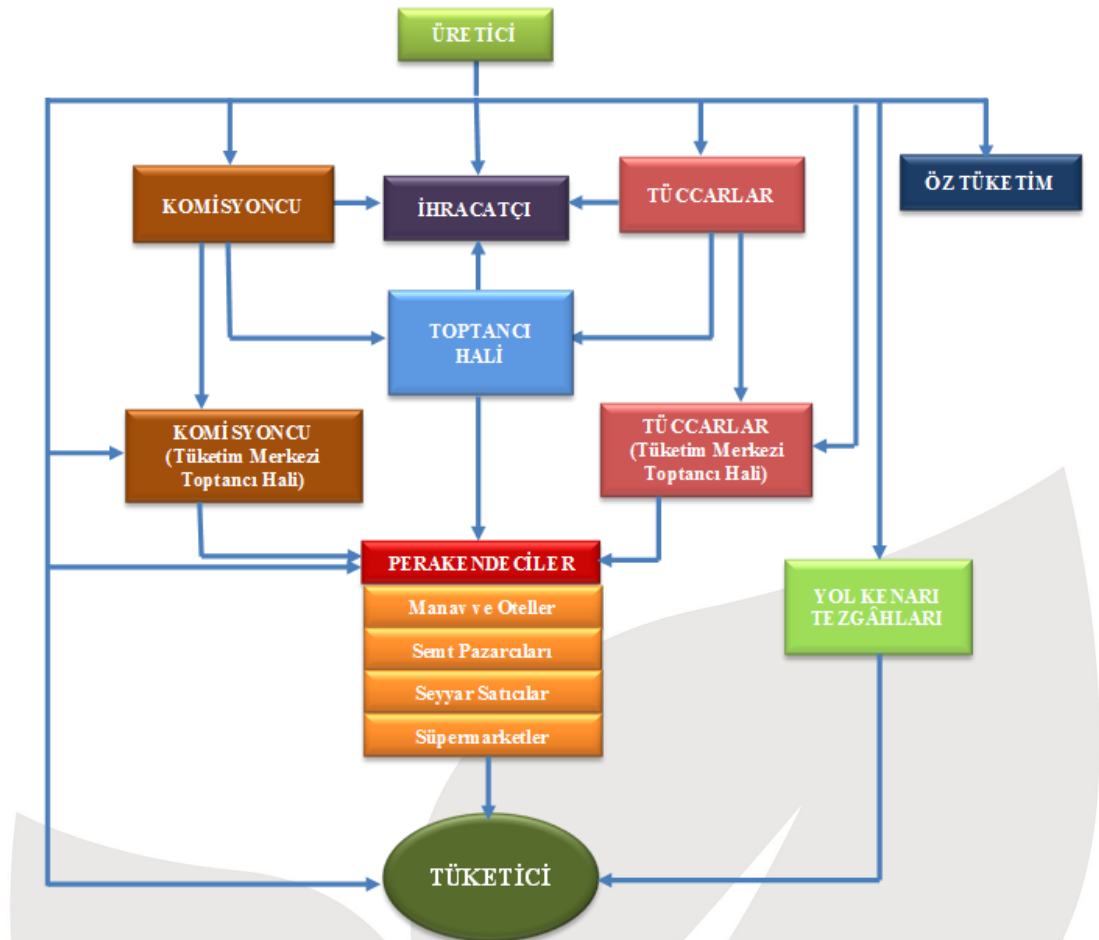
47.92'sine sahiptir. Bunu sırasıyla 12 bin da (%44.24) arazi ile Tuzluca ilçesinin, 1.67 bin da (%6.16) araziyle Karakoyunlu ilçesinin ve 456 da (%1.68) araziyle Aralık ilçesinin izlediği görülmektedir. İlçelerin üretimde aldıkları pay incelendiğinde 20 bin ton üretimle Tuzluca'nın il genelinde yapılan üretimin %53.27'sini yaparak lider konumda olduğunu, onu sırasıyla 15 bin ton üretimle Merkez ilçe (%40.17), 2 bin ton üretimle Karakoyunlu (%5.33) ve 464 ton üretimle Aralık (%1.24) ilçeleri takip etmektedir (TÜİK, 2016a). İlçelerdeki üretim miktarlarını belirleyen asıl unsur olan verimlilik durumları irdelendiğinde; Tuzluca ilçesinde ağaç başına 200 kg, Merkez ilçede 160 kg, Karakoyunlu'da 160 kg ve Aralık ilçesinde 100 kg kayısı verimi elde edilmektedir (TÜİK, 2016a).

3. Iğdır İlinde Kayısıda Çiftçi Eline Geçen Fiyatlar

Iğdır ilinde kayısı fiyatları serbest piyasa şartlarında oluşmakta, piyasaya giren ürün miktarı kadar dışarıdan gelen tüccar ve komisyoncularda kayısı çiftçi eline

geçen fiyat seviyesinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Iğdır, Türkiye'nin diğer üretim bölgelerine göre kayısı daha erken hasat edildiği için avantajlıdır. Ancak, pazarlamada bireysel davranma ve komisyoncular sebebiyle üreticilerin bu avantajdan yeterince yararlandığı söylenemez. Büyük merkezlere olan uzaklığı nakliye problemi oluşturmakta, bu yüzden üreticiler ürünlerini il dışından gelen tüccar ve komisyonculara düşük fiyatlara satmaktadır. Mevcut durumda üreticinin kendi ürününü pazarlama şansı yoktur (Alım ve Kaya, 2005).

2003 yılı üretici fiyatları indeksi ile reele indirgenmiş olan kayısı çiftçi eline geçen fiyatlarının gösteren Şekil 1 incelendiğinde; fiyatların son on yıl içinde düşme eğilimi içinde olduğu 2007 yılında 2.20 TL ile yaşanan en yüksek fiyat düzeyi yıldan yıla düşerek 2012 yılında 0.47 TL/Kg seviyesinde gerçekleşmiştir. 2013 yılından itibaren fiyatların tekrar yükselme eğilimine girdiği ve 2015 yılında 1.41 TL/Kg seviyesine yükseldiği görülmektedir. On yıllık ortalama kayısı çiftçi eline geçen

Şekil 3. Iğdır ilinde kayısı pazarlama kanalları
Figure 3. Apricot marketing channels in Iğdır

fiyatının 1.37 TL olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1).

İğdir ilinde 2003 yılı üretici fiyatları indeksi ile reele dönüştürülmüş ve 2003-2013 yılları arasında aylık ortalamalara göre oluşmuş çiftçi eline geçen fiyatlara bakıldığında, kayısı fiyatlarının Mayıs-Ağustos ayları arasında olduğu, sezonun başladığı Mayıs ayında 2.12 TL/kg olan fiyat seviyesinin, arzın arttığı Haziran ve Temmuz aylarında düştüğü ve sırasıyla; 0.75 TL/kg, 0.45 TL/kg olarak nispeten daha düşük bir seviyede gerçekleştiği ve Ağustos ayında sezonun kapanmasına doğru 1.71 TL/kg seviyesine yükseldiği görülmektedir (Şekil 2) (TÜİK, 2016b).

4. İğdir İlinde Kayısı Pazarlama Kanalları

İğdir Ovası'ndaki kayısı yetiştiriciliğinin en önemli sorununun pazarlama sorunu olduğu söylenebilir. İğdir'in büyük merkezlere uzaklığı önemli bir sorun oluşturmaktadır. Nakliye masraflarının yüksekliği çiftçilerin ürününü ucuz satmasına sebep olmaktadır. İğdir Ovası'nda üretilen kayısının büyük kısmı taze olarak iç piyasaya satılmaktadır. Kuru kayısı üretimi ve tüketimi il içi ile sınırlı kalmaktadır. Kayısı yetiştiricilerinin kooperatifleşerek organize olmaları gerekmektedir (Alım ve Kaya, 2005).

İğdir ilinde üretilen kayısının tüketiciye ulaşmasında rol oynayan pazarlama kanallarını gösteren Şekil 3 incelendiğinde üreticilerin ürettikleri taze kayısıyı öncelikle doğrudan perakendecilere ya da yol kenarı tezgâhları vasıtasıyla doğrudan tüketiciye ulaştırdıkları görülmektedir. Diğer yandan toptancı haline, ihracatçıya ya da tüccar ve komisyonculara da satış yapmaktadırlar. İğdir kayısı özellikle Malatya ve Kayseri gibi illerden yöreye gelen tüccar vasıtasıyla ulusal pazara girmektedir. Kayısının sofralık dışında İğdir veya yakın başka bir merkezde değerlendirme şansı yoktur. Bu durum da halkı yerli komisyonculara ve yabancı tüccarlara bağımlı kılmaktadır. Üreticiden ürünü satın alan toptancı hali, bu ürünü ya doğrudan perakendecilere satarak ildeki ya da çevre illerdeki tüketicilere ulaştırırken, ihracatçılar vasıtasıyla yurtdışı tüketicilere ulaştırmaktadırlar. Ürünü üreticiden doğrudan alan tüccarlarda ya ildeki ya da ulusal pazardaki toptancı hallerine ürünlerini satmak suretiyle ürünü tüketicilere ulaştırmaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

İğdir kayısının İğdir ovasının kendine has ekolojik sisteminden kaynaklı olarak farklı bir lezzete ve aromaya sahip olması, üretilen kayısının kalitesinin diğer bölgelerde yetişen ürünlere göre çok üstün olması, kuru madde oranının hem Türkiye'de hem de dünyanın çeşitli yerlerinde yetiştirilen kayılara kıyasla çok yüksek olması hemen hemen tamamının yaş olarak pazarlanması ve bazı yıllar Türkiye kayısı üretiminin %

5'ine ulaşan bir üretim kapasitesine sahip olması, il genelindeki meyvecilik alanlarının %75'ini oluşturması, ağaç başına verimin diğer illere göre yüksek olması ve diğer üretim bölgelerine göre daha erken hasat vermesi gibi avantajlara sahiptir.

İğdir ilinde üretilen kayısının büyük bir kısmı yaş olarak pazarlanmakta olan İğdir kayısı il dışından gelen tüccar ve komisyoncuların kontrolindedir. Bu yüzden düşük fiyatlarla ürününü elden çıkaran ve ürününden yeterince gelir elde edemeyen üreticilerin kayısıya ilgileri giderek azalmaktadır. Bu durum kayısı ağacı sayısının giderek azalmasına ve meyveliklerin kaderine terk edilmesine neden olmaktadır. Bu problemün çözümüne yönelik olarak üreticilerin örgütlenmesi üretici birlikleri ve özellikle satış kooperatiflerinin kurulması mutlaka teşvik edilerek, tüccar ve komisyonculara karşı üreticilerin eline pazarlama gücü verilmelidir.

Yaş kayısı üretiminin yanı sıra, kuru kayısı üretiminin de artırılması pazar sorununun çözülmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca kayısıyı işlenmiş ya da yarı işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik sanayi (reçel, meyve suyu vs.) kuruluşlarının ilde ya da bölgede kurulmasının teşviki yoluyla yaratılacak ekstra kayısı talebi ildeki üreticilerin kayısı tarımına ilgileri tekrar canlandırılmaktadır.

İğdir kayısı üretiminde ilkbahar geç donları yüzünden bazen iki yılda bir bazen de her yıl üretimde ciddi kayıplar yaşanması, modern sulama sistemlerinin azlığı, hasatta makineleşme olmaması nedeniyle işçilik maliyetlerinin artması, kalifiye işçi bulmada yaşanan sıkıntılar, işletmelerin küçük olması ve bir araya gelememeleri yüzünden yaşanan paketleme problemleri, profesyonel paketlemeye geçilememesi, ambalajlamadaki eksiklikler, bir marka oluşturulamamış olması, yeteri kadar tanıtım ve reklam faaliyetlerinin düzenli ve profesyonelce yapılamaması, düşük kükürtlü ve gün kurusu kayısıların depolanacağı soğuk hava donanımlı depoların yetersizliği ve soğutma zinciri oluşturulamadığından taze kayısı nakliyesinde yaşanan zorluklar kayısı üretiminin karşılaştığı diğer sorunlarını da oluşturmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak karar alıcıların ve politika belirleyicilerin İğdir kayısının markalaşmasını sağlayacak üreticiden nihai tüketiciye kadar uzanan zincirde ürün, fiyat, dağıtım ve tutunma gibi pazarlama bileşenlerini dikkate alarak, çok boyutlu tedbirler ve çözüm yolları üretmeleri gerekmektedir.

Kaynaklar

Alım M, Kaya G, 2005. İğdir'da Kayısı Tarımı ve Başlıca Sorunları. Doğu Coğrafya Dergisi, 10 (14) 47-66.

Asma BM, 2000. Kayısı Yetiştiriciliği. Evin Ofset, Malatya.

Batmaz MF, 2005. Bazı Kayısı Genotiplerinin Adana Ekolojik Koşullarındaki Verim ve Kaliteleri. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 103s, Adana.

FAO, 2016. Food and Agricultural commodities production database. <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx> Accessed 09 September 2016

Filiz E, 2005. Kayısı Şarabı Üretimi Üzerine Bir Araştırma.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 58s, Adana.

Güçlü K, Altun M, Özyürek M, Karademir SE, Apak R, 2006. Antioxidant Capacity of Fresh, Sun- and Sulphited-Dried Malatya Apricot (*Prunus armeniaca*) Assayed by CUPRAC, ABTS/TEAC and Folin Methods. International Journal of Food Science and Technology, 41: 76–85.

Güner M, 1998. Bazı Kayısı Çeşitlerinde Çekirdek Kırılma Karakteristiklerinin Belirlenmesi, Tarım Bilimleri Dergisi, 5: 95-103.

Kaya T, Pehlivan M, Doğru B, Bozhüyük MR, 2013. Aprikoz (Şalak) Kayısı Ağaçlarında Farklı Yaş Gruplarının Meyve Dalı Profili ve Meyve Tutum Oranı Üzerine Etkisi. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, 6 (2), s.77-81.

Kibar H, Kibar B, Sürmen M, 2014. Sıcaklık ve Yağış Değişiminin İğdir İlinde Bitkisel Ürün Deseni Üzerine Etkileri. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 11(1):11–24.

Özdoğru B, Şen F, Bilgin N, Mısırlı A, 2015. Bazı Sofralık Kayısı Çeşitlerinin Depolanma Sürecinde Fiziksel ve Biyokimyasal Değişimlerinin Belirlenmesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 52 (1):23-30.

Sarıbaş EB, 2012. Türkiye Kayısı Sektörünün Ekonomik Analizi: Malatya İli Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Sobutay T, 2003. Kayısı Sektör Araştırması. İstanbul Ticaret Odası, Dış Ticaret Şubesi, Araştırma Servisi, 37, İstanbul.

Tutar H, Aydoğdu B, Elyıldırım G, Dik M, Sarışen M, İnce O.G. 2013. İğdir'ın Sosyo-Ekonomik Durumu ve Uygun Yatırım Alanları. T.C. Serhat Kalkınma Ajansı İğdir Yatırım Destek Ofisi Yayını, 13 Şubat 2013, İğdir.

TÜİK, 2016a. Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri Veri Tabanı. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> Erişim: 09.09.2016.

TÜİK, 2016b. Türkiye İstatistik Kurumu, Tarımsal Fiyat İstatistikleri Veri Tabanı. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/tarimsalfiyatapp/tarimsalfiyat.zul> Erişim: 09.09 2016.

Ünal MR, 2010. Kayısı Araştırma Raporu. Malatya, Fırat Kalkınma Ajansı (FKA), s. 29s, Malatya.

Yarılgaç T, Kazankaya A, 2002. Bazı Kayısı Çeşitlerinin Van Ekolojisindeki Adaptasyonları Üzerinde Araştırmalar (1998-2000 Dilimi). KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi, 5(1) 131-139.